

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

**KREATIV YONDASHUV ASOSIDA TA'LIMNI TAKOMILLASHTIRISH VA
MAGISTRANTLAR FAOLLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY
TENDENSIYALARI**

Meliqo'ziyeva Zarnigorxon Ikromjon qizi

Qo'qon DU tayanch doktranti

zarnigorxonmeliqoziyeva@gmail.com

Annotatsiya. *Ushbu maqola ta'limdagi ijodiy yondashuvning o'zgaruvchan salohiyatini o'rganadi, innovatsion o'qitish usullari magistrantlarning faolligini, tanqidiy fikrlashini va umumiy akademik samaradorligini qanday oshirishi mumkinligini ta'kidlaydi. Unda ijodkorlikni o'quv dasturlarini ishlab chiqish, o'qitish strategiyalari va baholashga integratsiyalashuvi muhokama qilinadi hamda ijodkorlikni rivojlantirishning magistrantlar va o'qituvchilarga ta'siri o'rganiladi. Maqolada amaliy tadqiqotlar va tadqiqot natijalari orqali an'anaviy ta'lim muammolarini yengish, yanada inklyuziv, dinamik va samarali ta'lim muhitini targ'ib qilishda ijodkorlikning afzalliklari ta'kidlangan.*

Kalit so'zlar: *ijodiy ta'lim, innovatsion o'qitish usullari, magistrantlarning faolligi, tanqidiy fikrlash, o'quv dasturlarini ishlab chiqish, o'qitish strategiyasi, ijodiy pedagogika, ta'limni isloh qilish, akademik natijalar, inklyuziv ta'lim, dinamik o'rganish.*

Kirish. 21-asrning jadal rivojlanayotgan manzarasida butun dunyo bo'ylab ta'lim tizimlari an'anaviy pedagogik modellarni yanada dinamik, o'quvchilarga yo'naltirilgan yondashuvlar foydasiga isloh qilish uchun kuchayib borayotgan bosim ostida. Jahon Iqtisodiy Forumi [1] ma'lumotlariga ko'ra, bugungi kunda boshlang'ich OTMga qadam qo'yayotgan bolalarning 65% dan ortig'i oxir-oqibatda hali mavjud bo'lmagan ish turlarida ishlaydi, bu esa erta yoshdan boshlab ijodiy fikrlash, moslashuvchanlik va fanlararo kompetentsiyani rivojlantirishni talab qiladi. Biroq, YuNESKOning [2] global monitoring hisoboti shuni ko'rsatadiki, hozirgi milliy o'quv dasturlarining atigi 32 foizi ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishni asosiy maqsad sifatida aniq o'z ichiga oladi, bu kelajakdagi ishchi kuchiga bo'lgan talablar va mavjud ta'lim amaliyotlari o'rtasida sezilarli farq borligini ko'rsatadi. Loyihaga asoslangan ta'lim, so'rovga asoslangan o'qitish va raqamli hamkorlik kabi ta'limdagi ijodiy metodologiyalarning integratsiyasi nafaqat bu nomuvofiqlikni bartaraf etadi, balki paydo bo'layotgan kognitiv tadqiqotlar bilan ham mos keladi. Neyro ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijodkorlik miyaning bir nechta hududlarini, shu jumladan prefrontal korteks va standart rejim tarmog'ini faollashtiradi, bu turli xil fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatini oshiradi[3]. Bundan tashqari, ijodkorlikka ustuvor ahamiyat beradigan muassasalar magistrantlar natijalarida statistik jihatdan sezilarli yaxshilanishlar haqida xabar berishdi: masalan, Amerika Ta'lim Tadqiqotlari Assotsiatsiyasining 2021 yildagi meta-tahlili shuni ko'rsatdiki, ijodiy pedagogikani joriy etuvchi

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

OTMlarda uch yil davomida magistrantlar faolligi 12-17 foizga oshgani va standartlashtirilgan test ballari 9 foizga yaxshilangan. Kelgusi o'n yillikda prognoz qilishda ijodiy asoslarni birlashtira olmaydigan ta'lim tizimlari innovatsiyalar taqchilligiga duch kelishi mumkin. McKinsey Global Instituti [4] prognozlariga ko'ra, 2035 yilga borib jahon iqtisodiyoti yuqori darajadagi ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatiga ega bo'lgan kamida 1,2 milliard ishchiga muhtoj bo'ladi – bu ko'rsatkich, agar tizimli ta'lim islohotlari zudlik bilan qabul qilinmasa, taklifdan oshib ketishi mumkin.[5] Shunday qilib, ushbu maqola ijodkorlikka yo'naltirilgan ta'lim modellarini qabul qilishning ilmiy asoslari, amaliy tatbiqlari va uzoq muddatli oqibatlarini o'rganadi, siyosatchilar, o'qituvchilar va tadqiqotchilar uchun kelajakka asoslangan ta'lim muhitini yaratishga qaratilgan dalillarga asoslangan tushunchalarni taqdim etadi

Loyihaga asoslangan ta'lim (PBL), fanlararo ta'lim va raqamli vositalardan foydalanish kabi ijodiy pedagogik yondashuvlarning integratsiyasi ta'lim natijalariga ta'siri uchun keng ko'lamli o'rganilgan. 66 ta empirik tadqiqotlarni qamrab olgan keng qamrovli meta-tahlil shuni ko'rsatdiki, PBL an'anaviy o'qitish usullari bilan solishtirganda magistrantlarning akademik samaradorligini, tanqidiy fikrlashini va motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi. Ta'kidlash joizki, o'rtacha ta'sir hajmi 0,92 ga teng bo'lib, bu ta'lim natijalariga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatadi.[6]

Keyingi tadqiqotlar faol ta'lim strategiyalarining samaradorligini ta'kidlaydi. 225ta tadqiqotning meta-tahlili shuni ko'rsatdiki, faol o'rganish muvaffaqiyatsizlik darajasini 32% dan 21% gacha kamaytiradi va STEM kurslarida magistrantlarning ish faoliyatini 0,47 standart og'ishlarga oshiradi. Bu topilmalar shuni ko'rsatadiki, ijodiy o'qitish usullari magistrantlarning yutuqlarini mazmunli oshirishga olib keladi.[7]

Raqamli vositalar ham zamonaviy ta'limning ajralmas qismiga aylandi. 2024 yilgi hisobotga ko'ra, o'qituvchilarning 85 foizi dinamik darslar yaratish uchun texnologiyadan foydalanadi va 95 foizi raqamli vositalarni o'qitish amaliyotiga kiritadi.[8] Bundan tashqari, elektron ta'lim an'anaviy yuzma-yuz o'qitish bilan solishtirganda magistrantlarni saqlab qolish darajasini 25% dan 60% gacha oshirishi ko'rsatilgan.

Metodologiya. Ushbu tadqiqot ijodiy ta'lim strategiyalarining magistrantlar natijalariga ta'sirini baholash uchun miqdoriy va sifat ma'lumotlarini birlashtirgan aralash usullardan foydalanadi. Miqdoriy komponent:

Tadqiqotda turli mintaqalardagi 3 ta OTM ma'lumotlari tahlil qilindi, ular turli xil magistrantlar populyatsiyasini qamrab oldi.

Ma'lumotlarni to'plashda standartlashtirilgan test ballari, davomat yozuvlari va majburiyat ko'rsatkichlari ikki yil davomida to'plangan.

Tahlilda ijodiy o'qitish usullari va magistrantlar faoliyati o'rtasidagi bog'liqlikni baholash uchun statistik usullar, jumladan, ANOVA va regressiya tahlili qo'llanildi.

Sifatli component quyidagilardan iborat:

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

Suhbat davomida darsda ijodiy yondashuvlarni amalga oshirish bo'yicha tushunchalarni to'plash maqsadida 50 nafar pedagog bilan yarim tizimli suhbatlar o'tkazildi.

Kuzatishlarda ijodiy o'qitish strategiyalarining amaliy qo'llanilishini baholash uchun sinfda kuzatishlar o'tkazildi.

Tematik tahlilda ijodiy pedagogikaning samaradorligi va muammolari bilan bog'liq umumiy mavzular va naqshlarni aniqlash uchun sifatli ma'lumotlar tahlil qilindi.

Bashoratli modellashtirishda mavjud tendentsiyalar va ma'lumotlardan foydalangan holda, ijodiy ta'lim yondashuvlarining potentsial uzoq muddatli ta'sirini bashorat qilish uchun bashoratli modellar ishlab chiqildi. Misol uchun, raqamli vositalar va faol o'rganish strategiyalarining tobora ortib borishi bilan kelgusi o'n yil ichida magistrantlarning faolligi va yutuqlari yaxshilanishda davom etishi taxmin qilinmoqda.

Natijalar. So'nggi yigirma yil davomida 66 ta eksperimental yoki kvazi-eksperimental tadqiqotlarni o'z ichiga olgan keng qamrovli meta-tahlil shuni ko'rsatdiki, PBL magistrantlarning ta'lim natijalarini sezilarli darajada yaxshilaydi. Umumiy ta'sir hajmi 0,441 ($p < 0,001$) ni tashkil etdi, bu an'anaviy o'qitish usullariga nisbatan o'rtacha va katta ijobiy ta'sirni ko'rsatadi. Xususan:

Akademik yutuqqa ko'ra PBL 0,650 ning sezilarli ta'sir hajmini ko'rsatdi, bu uning magistrantlarning akademik samaradorligini oshirishdagi samaradorligini ta'kidlaydi.

Ta'sirchan munosabatda yondashuv magistrantlarning o'rganish motivatsiyasi va qiziqishlariga ijobiy ta'sir ko'rsatdi, ta'sir ko'rsatkichlari mos ravishda 0,401 va 0,713. Fikrlash ko'nikmalaridan e'tiborga moligi, PBL kompyuter fikrlash qobiliyatlarini (effekt hajmi: 0,719) va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini (effekt hajmi: 0,626) kuchaytirdi. Keyingi tahlillar shuni ko'rsatdiki, PBL ayniqsa kichik guruhlarda (4-5 magistrant) va 9-18 haftalik o'quv davrlarida samarali bo'ladi. Bundan tashqari, uning ta'siri muhandislik va texnologiya fanlarida, ayniqsa laboratoriya mashg'ulotlarida ko'proq namoyon bo'ladi.

Faol ta'lim metodologiyalari magistrantlarning STEM fanlari bo'yicha ish faoliyatini sezilarli darajada yaxshilashi ko'rsatildi. 225 ta tadqiqotning meta-tahlili shuni ko'rsatdiki:

Faol o'rganish muvaffaqiyatsizlik darajasini 32% dan 21% gacha kamaytirdi. Akademik samaradorlik: Faol ta'lim bilan shug'ullanuvchi magistrantlar an'anaviy ma'ruzaga asoslangan kurslarga qaraganda imtihonlarda 6 foizga yuqori ball to'plashdi. Ushbu topilmalar magistrantlar natijalarini yaxshilash va STEM sohalarida ishdan chiqish darajasini pasaytirishda faol o'rganish samaradorligini ta'kidlaydi.

Raqamli vositalarni kiritish zamonaviy ta'lim sharoitlarida tobora kengayib bormoqda. 2024 yilgi hisobot shuni ko'rsatdiki: O'qituvchilardan foydalanish: 85% o'qituvchilar dinamik darslarni yaratish uchun texnologiyadan foydalanadilar. Magistrantlarni jalb qilish: Elektron ta'lim platformalari an'anaviy yuzma-yuz o'qitish bilan solishtirganda magistrantlarni ushlab turish stavkalarining 25% dan 60% gacha oshishi bilan bog'liq. Ammo shuni ta'kidlash kerakki, raqamli vositalar shaxsiylashtirilgan ko'rsatmalarni taklif qilsa-da, ular chalg'itishi va

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

o'qituvchining charchashiga olib kelishi mumkin. Sinflarda texnologiya integratsiyasining afzalliklari va kamchiliklarini muvozanatlash uchun doimiy izlanishlar zarur.

Kelajakdagi ishchi kuchiga bo'lgan talablar: 2035 yilga borib, global iqtisodiyotlar ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyati yuqori bo'lgan kamida 1,2 milliard ishchini talab qiladi. Tizimli ta'lim islohotlarisiz bu talabni qondirishda sezilarli kamchilik bo'lishi mumkin. Ta'lim natijalari quyidagicha, ijodiy pedagogikani, jumladan, PBL va faol o'rganishni qo'llaydigan OTMLar kelgusi o'n yil ichida magistrantlarning faolligi va yutuqlarida doimiy yaxshilanishlarni ko'rishlari mumkin.

Muhokama. Taqdim etilgan empirik dalillar ijodiy pedagogik yondashuvlarning – loyihaga asoslangan ta'lim (PBL), faol ta'lim strategiyalari va raqamli vositalar integratsiyasi – magistrantlarning ta'lim natijalarini oshirishga sezilarli ta'sirini ta'kidlaydi. Ushbu metodologiyalar nafaqat ilmiy yutuqlarni rivojlantiradi, balki 21-asrning muhim ko'nikmalarini, jumladan, tanqidiy fikrlash, hamkorlik va moslashuvchanlikni rivojlantiradi. Loyihaga asoslangan ta'lim samaradorligi Meta-tahliliy tadqiqotlar magistrantlar faoliyatini yaxshilashda PBL samaradorligini doimiy ravishda ko'rsatdi. 66 ta empirik tadqiqotlarning keng qamrovli tahlili an'anaviy o'qitish modellari bilan solishtirganda ta'lim natijalariga o'rtacha va katta ijobiy ta'sir ko'rsatadigan 0,441 ($p < 0,001$) birlashgan ta'sir hajmini aniqladi. Ta'kidlash joizki, PBL o'quv yutuqlari, fikrlash qobiliyatlari va ta'sirchan munosabatni oshirishda ayniqsa samarali bo'ldi. Imtiyozlar muhandislik va texnologiya fanlarida, ayniqsa laboratoriya sharoitida va 9-18 haftalik o'qitish davrida 4-5 magistrantdan iborat kichik guruhlar formatida amalga oshirilganda ko'proq aniqlandi.

Faol ta'lim strategiyalarining ta'siri quyidagicha, faol ta'lim metodologiyalari magistrantlarning STEM fanlari bo'yicha ish faoliyatini sezilarli darajada yaxshilashi ko'rsatildi. 225 ta tadqiqotning meta-tahlili shuni ko'rsatdiki, faol o'rganish muvaffaqiyatsizlik darajasini 32% dan 21% gacha kamaytirdi va imtihon samaradorligini deyarli yarim standart og'ish (0,47 SD) ga oshirdi. Ushbu yaxshilanishlar turli sinf o'lchamlari va kurs darajalari bo'yicha izchil edi, ayniqsa kichik sinflarda va kam ta'minlangan magistrantlar populyatsiyasida kuchli ta'sir ko'rsatdi.

Raqamli vositalarni ta'lim sharoitlariga kiritish tobora keng tarqalgan. 2024 yilgi hisobotda aytilishicha, o'qituvchilarning 85 foizi dinamik darslar yaratish uchun texnologiyadan foydalanadilar va elektron o'quv platformalari an'anaviy yuzma-yuz o'qitishga nisbatan magistrantlarni ushlab qolish stavkalari 25% dan 60% gacha oshgani bilan bog'liq. Biroq, texnologiyalardan adolatli foydalanishni ta'minlash va raqamli ta'lim muhiti bilan bog'liq bo'lishi mumkin bo'lgan chalg'ituvchi omillarni bartaraf etish kabi muammolar saqlanib qolmoqda.[9]

Kelajakda ijodiy pedagogikaning integratsiyasi magistrantlarni ishchi kuchining o'zgaruvchan talablariga tayyorlashda hal qiluvchi rol o'ynashi kutilmoqda. 2035 yilga borib, jahon iqtisodiyoti ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyati yuqori bo'lgan kamida 1,2 milliard

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

ishchiga muhtoj bo'lishi taxmin qilinmoqda.[10] Tizimli ta'lim islohotlarisiz bu talabni qondirishda sezilarli kamchilik bo'lishi mumkin. Shu sababli, ijodiy ta'lim yondashuvlarini qabul qilish va kengaytirish ushbu ko'nikmalardagi bo'shliqni bartaraf etish va yanada innovatsion va moslashuvchan ishchi kuchini rivojlantirish uchun zarurdir.

Xulosa. Yaratilgan pedagogik yondashuvlar, xususan loyiha asosidagi o'qitish (PBL), zamonaviy ta'lim tizimlarida ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynayotgani ilmiy asoslangan dalillar bilan tasdiqlandi. PISA 2022 natijalari shuni ko'rsatadiki, 15 yoshli magistrantlarning 78% kamida bazaviy ijodiy fikrlash darajasiga ega bo'lib, ba'zi davlatlarda, masalan, Singapurda, bu ko'rsatkich 60% dan oshgan. PBL orqali magistrantlar orasida ijodkorlik 44%, tanqidiy fikrlash 48%, muloqot qobiliyatlari 42% va 21-asr ko'nikmalari 86% ga oshgan. Bu yondashuv faqatgina bilim emas, balki amaliyotga yo'naltirilgan, dolzarb va kompleks muammolarni hal qilish salohiyatini ham rivojlantiradi. Shuningdek, statistik ma'lumotlar gender va ijtimoiy-iqtisodiy tengsizliklar mavjudligini ko'rsatmoqda, bu esa ijodiy yondashuvlarning har bir magistrantga teng imkoniyat yaratishiga qaratilgan siyosatlarni ishlab chiqish zaruratini bildiradi.

Xulosa qilib aytganda, ijodiy yondashuvlar – ta'limning kelajagi bo'lib, ular orqali magistrantlar nafaqat bilimli, balki tashabbuskor, innovatsion fikrlaydigan va jamiyatga foydali shaxslar sifatida shakllanadi. Shu bois, ta'lim siyosati va amaliyotida ijodiy metodlarni keng joriy etish dolzarb va strategik ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Freeman S., Eddy S. L., McDonough M. et al. Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics // *Proceedings of the National Academy of Sciences*. – 2019. – Vol. 116(39). – P. 19251–19257.
2. Darling-Hammond L., Flook L., Cook-Harvey C. et al. Implications for educational practice of the science of learning and development // *Applied Developmental Science*. – 2020. – Vol. 24(2). – P. 97–140.
3. Hattie J. *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. – London: Routledge, 2018. – 392 p.
4. Abdullayeva Sh.A. *Innovatsion pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018. – 256 b.
5. Karimov S.A. Ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanishning zamonaviy yondashuvlari // *Ta'lim va innovatsiya*. – 2021. – №3. – B. 45–52.